

Pogovor z g. Maurizioom Tremulom ob pripravi izhodišč za Programsko produkcijski načrt RTVS za leto 2018

Prejšnji teden sem v pisni obliki predstavil nekaj ključnih vprašanj o vlogi, identiteti, konceptih in prihodnjem razvoju obeh regionalnih RTV centrov, v katerih gostujejo tudi ra in tv programi narodnih skupnosti. Na zapis se je odzval gospod Maurizio Tremul (v nadaljevanju M.T.), član Programskega sveta RTVS. V obširnem tekstu je v precej polemičnem tonu predstavil probleme, s katerimi se srečujeta ra in tv programa italijanske narodne skupnosti. Problem njegove predstavitve vidim v tem, da izhaja iz obstoječega stanja, odnosov in struktur, ki so značilni za oba regionalna centra. Medtem, ko jaz predlagam korenite spremembe, ne le v obeh regionalnih centrih, temveč tudi na relaciji ljubljanski TV programi in TV programi v Kopru in Mariboru, M.T. o spremembah ne razmišlja. Gre mu izključno za ohranjanje sedanjih struktur in programov. Ne zanika potrebe po analizi delovanja RTVS v celoti, vendar glede tv in ra programa za italijansko narodno skupnost predlaga le to, da se mu dodeli še več javnega denarja. Najini pogledi glede oblikovanja izhodišč PPN za leto 2018, ki jih v PS RTVS pravkar pripravljamo, se povsem razlikujejo.

Preden nadaljujem, moram še enkrat, tako kot v prejšnjem tekstu, zavriniti strahove, na katerih M.T. gradi obrambo struktur in odnosov v obeh regionalnih centrih RTVS in v tem okviru še posebej TV programa za italijansko narodno skupnost.

Na moji strani, prepričan sem, da tudi na strani vodstva RTVS, ni nič »pristranskega, strankarsko političnega« in »ideološkega«, na kar napeljuje M.T. Oba Regionalna centra RTVS sta namreč zrela za globinske spremembe, ki se morajo še kako dotakniti tudi centrale v Ljubljani. Tako kot delujeta, kot sta zasnovana, brez jasne vizije celotnega RTV sistema v Sloveniji, preprosto povedano, ne bi smela več delovati. Že zato, ker sta izjemno draga in kadrovsko predimenzionirana, toda tudi zato, ker se njuna koncepta med seboj razlikujeta kot noč in dan, čeprav sta sestavna dela RTVS.

Regionalni center Maribor predvaja TV program pol dneva, po polnočni in dopoldanski čas pa pokriva t.i. infokanal, ki je podložen z regionalno RA postajo. V ta program se petkrat na teden z dvakrat po pol ure vključuje TV program madžarske

narodne skupnosti, ki ga producira TV studio v Lendavi. Sicer pa ta program najprej, torej premierno, štiri dni v tednu ob 15.uri gostuje na TVS 1.

Regionalni center Koper/Capodistria pol dneva predvaja TV program za italijansko narodno skupnost, pol dneva pa nekakšen kvazi infokanal, ki je podložen z radijskim programom za italijansko narodno skupnost. V popoldanski program se vsak dan od 18.do 19.ure vključuje TV regijski program v slovenskem jeziku, ki ima ob določeni dnevih še termin pred polnočjo.

Medtem, ko se celotni TV program za madžarsko narodno skupnost prevaja v slovenščino, se italijanski ne prevaja. Izključitev večinskega slovensko govorečega življa iz možnosti spremljanja italijanske narodnostne TV na nek način zamaje smisel oz. upravičenost obstoja tako zasnovanega programa. Namesto, da bi služil utrjevanju, vključenosti in povezanosti s tem življem, ga izključuje, saj je obrnjen le k sebi, k italijanski narodni skupnosti. TV medij ki ga ima na voljo italijanska narodna skupnost, bi moral biti obrnjen tudi v slovensko primorsko okolje in prek njega v celotno nacionalno skupnost, v kateri živi in deluje. Regijski center v Kopru, med drugim, ni sposoben zagotoviti niti enotne informativne večerne oddaje v obeh jezikih: ob delovnikih je ob 18.40 na programu Primorska kronika, ob 19.uri pa poročila v italijanskem jeziku, ki jih pripravlja druga uredniška ekipa.

TV program madžarske narodne skupnosti je zasnovan na načelu, da »slovenski« Madžari živijo v Sloveniji, da morajo biti v nenehni komunikaciji z njo in še posebej z lokalno skupnostjo, ki jo soustvarjajo. Avtohtonost, ki jo izražajo skozi TV medij je produktivnejša in popolnejša prav zato, ker so njihova sporočila v materinem jeziku, ostalim prebivalcem pa sproti prevajana v slovenski jezik. Bistvo manjšinskih medijev naj bi bilo predvsem v ustvarjanju družbene klime za medsebojno razumevanje in sodelovanje.

Primerjava pove, da imata Regionalna centra povsem različna programska in organizacijska koncepta. Severni del Slovenije ima na voljo približno 12 urni kvazi regijski TV program (kvazi zato, ker večino programa predstavljajo ponovitve oddaj s preostalih TV kanalov) v slovenščini, zahodni del pa približno 11 urni program v italijanskem jeziku, z vsakodnevnim kratkim vključevanjem regijskega programa v slovenskem jeziku.

Pri oblikovanju izhodišč za PPN 2018 bo treba najprej evalvirati, kaj sedaj imamo in ali sta takšna, poljubno zasnovana regijska TV programa, kot ju gojimo, še smiselna. Odgovor na to vprašanje naravnost dramatično zahteva tudi letošnja uvedba novega popoldanskega regionalnega pasu na nacionalni TVS 1. Kako naj v prenovljenih izhodiščih za leto 2018 PS RTVS opredeli polno prisotnosti regionalnih vsebin, ob doslednem izvajanja racionalnega poslovanja v obeh regionalnih centrih, je naloga, ki se ji ne bo mogoče izogniti.

Naslednja izjemno pomembna naloga, ki čaka PS RTVS, je vsestranska analiza koncepta TV programa za italijansko narodno skupnost.

Zakaj ima ta skupnost na voljo kar pol dneva TV programa, madžarska, katere ciljna skupina je približno trikrat večja od italijanske, pa v tedenskem povprečju manj kot pol ure na dan in to na dveh TV kanalih skupaj?

Odgovor, ki bo s strani M.T. »temeljit, korekten in nepristranski« – kar od vseh nas zahteva v svojem pismu – bo zagotovo prispeval k pravilnemu oblikovanju PPN 2018. Da bi zagotovili načelu »pravičnosti«, ki ga M.T. izrecno izpostavi v svoji »končni misli«, bi morala RTVS, če se misli ostati pri sedanji programski praksi, zagotoviti madžarski narodni skupnosti na dan približno 33 ur TV programa, v racionalnejši varianti, da se izognemo morebitnemu očitku o preštevanju manjšin, pa vsaj toliko, kot TV Capodistria, torej 10 ur na dan.

PS RTVS si bo moral najprej zastaviti vprašanje, ali je italijanska narodna skupnost še naprej upravičena do tako obširnega in dragega TV programa.

Ali sedanji program s kar 55 enotami presega obseg, ki bi ga morala zagotavljati RTVS v sklopu obvez iz zakona in Evropske listine o regionalnih in manjšinskih jezikih?

Na dlani je pritrdilni odgovor, še posebej v primerjavi z madžarskim programom, ki ima le 8 programsko produkcijskih enot.

Dalje, ali je z vidika zagotavljanja njihove avtohtonosti na medijskem področju, še upravičena večina raznorodnih enot, ki jih producira oz. vključuje njihov TV program?

Gre morda zgolj za inercijo, da se še naprej producira preobširen program, ker so po osamosvojitvi Slovenije propadli vsi poizkusi problematiziranja vloge TV Capodistria, ki jo je imela v času Jugoslavije in predlogi za program, ki bi ustrezal geopolitičnim spremembam v tem delu Evrope?

V tem kontekstu je nujna evalvacija vsake programske oz. produkcijske enote, ki je sestavni del sedanjega programa. Čimprej potrebujemo predlog, kaj vse se lahko opusti v prizadevanjih, da bo program v resnici odsev potreb italijanske narodne skupnosti, ne pa potreb zaposlenih v Regionalnem centru K/C.

Predlagana evalvacija mora mnogo bolj argumentirano, kot je razvidno iz PPN 2017, pojasniti cilje in vsebino čezmejnega sodelovanja. Ali gre za program, ki je namenjen narodni skupnosti v slovenskem delu Istre ali pa naj RTVS opravlja javni servis tudi za italijansko narodno skupnost na področju hrvaške Istre.

Natančna evalvacija tega dela programa je potrebna tudi zato, ker je PS RTVS, morda celo pod vtisom nepopustljive države M.T. in kakšnega neprijetnega pisma ali amandmaja na dokumente, ki smo jih prejeli od njega, PREZRL, da PPN 2017 prinaša povsem drugačno podobo, kot jo je na sejah PS RTVS skiciral M.T.

Ključni programski dokument, ki smo ga sprejeli namreč obvezuje vodstvo RTVS, da zagotavlja celo izdatno širjenje TV programa za italijansko narodno skupnost!

V PPN 2017 beremo »da je naša produkcija že do konca racionalna«, kljub temu pa »bomo nadgradili in razvijali programske novosti«, ki bodo v letu 2017 prinesle »kar nekaj novosti«! Sledi naštevaje, kaj novega naj bi prineslo leto 2017: najprej bo to nova oddaja o knjigi, pa tedenska oddaja o prostem času, potovanju in turizmu, prenovljena bo oddaja Istra e dintorni, prihaja serija o Istrijanih po svetu in športnih legendah, tudi čezmejnih, nova bo serija box populi za mlade, producirale se bodo posebne oddaje v Sloveniji in Hrvaški, v oddajah čezmejna televizije se bodo vključevali v snemanja koncertov in drugih prireditev, ki jih organizira italijanska narodna skupnost na Hrvaškem, vključno s snemanjem in predvajanjem pomembnejših dosežkov stalnega gledališča italijanske narodne skupnosti na Reki (»ki je naše skupno gledališče«). Dalje, v PPN 2017 piše, da želijo svojim gledalcem ponuditi čim več mednarodnih športnih tekmovanj, tudi najodmevnejših, pri čemer naj bi pravice zagotavljala RTVS (v njihov program je pravkar vključeno svetovno prvenstvo v rokometu). Načrtuje se povečanje čezmejnega TV sodelovanja tudi na italijansko stran, s prenosi posebnih kulturnih dogodkov in meddržavnih prireditev v obmejnem področju. PPN 2017 napoveduje povečanje obsega sodelovanja znotraj RTVS: »z velikimi projekti želimo priti na nacionalno televizijo (koncerti, dokumentarne oddaje, prenosi, posnetki prireditev itd.)« Napovedana je še nadgradnja 12 urnega infokanala,

M.T. nam ob vseh »smrtnih udarcih in...pustošenju kulturne in civilizacijske podobe Obale in Prekmurja« in »marginalizaciji položaja in vloge narodnostnih programov«, kar naj bi prav sedaj počeli na RTVS, v bistvu ponuja povsem drugačno podobo – vsestranski razcvet in razvoj narodnostne televizije, še več, TV »državo« v okviru RTVS. Morda kar novi RAI 5!

Na žalost se vse skupaj ne more in ne sme iziti.

Program TV za italijansko narodno skupnost je treba v letu 2018 skozi prenovo celotnega sistema RTVS, še posebej na relaciji centrala – regijska centra, prilagoditi splošno sprejetim standardom in spoznanjem o vlogi in nalogah manjšinskih medijev v Evropi. Povedano drugače, spraviti ga bo treba v realne programske, finančne, kadrovske in časovne okvire.

TV program za madžarsko narodno skupnost je lahko zgled, da znamo v Sloveniji dobro urediti tudi to vprašanje.

Mitja Rotovnik
Član PS RTVS

Ljubljana, 22.1.2017